

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ixabel Zuaznabar Irulegi

*Lasarte-Oria,
Gipuzkoa
(1938)*

Aurkibidea

Biografia

Sasoeta auzoko Sasoetaundi baserrian jaio zen Ixabel. Hiru senidetan gazteena da bera. Aita baserrikoa bertakoa zuen, txalaparta-jolea eta Zeruko Argiako idazlea. Ama Andoaingo Anastegi baserrikoa zuen, jostuna. Maizter moduan bizi ziren baserrian, beste bi familiarekin batera: Otegitarrak eta Rekondotarrak. Hamabost urterekin eskola bukatu, eta 22 urte bete zituen arte Luzuriagako langile izan zen: bulegoko emakume bakarra zen Ixabel. 22 urterekin, ezkondu baino lehen, Misiones Diocesanaseko kide gisa Venezuelara joan zen, etorkizunean haren senarra izango zenarekin batera. Zazpi urtez ibili zen Venezuelen barrena, eta bere bi seme-alabak han izan zituen.

Zintak

LAS-026

- **Proiektua:** Lasarte-Oriako Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lizeaga, Irati
- **Data:** 2019-10-27
- **Iraupena:** 106 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Sasoeta Haundi baserria

- **Erref:** LAS-026/002
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:02:11. **Bukatu:** 00:05:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Recondo, Otaegi eta Zuaznabartarrak bizi ziren baserri hartan. Erre egin omen zen baserria. Ixabelen amona ezkondu zen bertara. Ama Andoaingo baserritarra zen.

2. Aitona gurditik erori eta hil

- **Erref:** LAS-026/003
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:05:41. **Bukatu:** 00:08:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserrian familiako dezente bizi ziren. Gurdia kargatzen ari zela, aitona erori eta bizkarrezurra hautsi zuen. Donostiatik etorri zen autoan mediku espezialista.

3. Arrautza eta baratxuri zopa gosaltzeko

- **Erref:** LAS-026/005
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:09:14. **Bukatu:** 00:12:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Morroi bat baino gehiago izan zuten baserrian, batzuek fabrikako lana baserriko lanarekin uztartzen zuten. Amari etxeko lanetan laguntzeko neskame bat ere bazuten. Gosaltzeko baratxuri zopa jaten zuten.

4. Eskolara joan aurretik, harategira

- **Erref:** LAS-026/007
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:13:03. **Bukatu:** 00:16:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Behiak jaitsi baino lehen kafa egiten zuten gosaltzeko. Amak esnea Donostiara eramaten zuen, eta eskolara joan baino lehenago harategira joaten zen Ixabel. Zopa, babarruna eta haragia jaten zuten. Amak Donostiatik ekartzen zuen arraina.

5. Arrain-saltzaileak Lasarten

- **Erref:** LAS-026/008

- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:16:37. **Bukatu:** 00:18:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Arraina buruan joaten ziren Lasartera arrain-saltzaileak. "Antxoa antxoe, mas grandes que el tiburon!" oihuka. Joxepa zen Lasarteko arrantzalea, bikarioaren etxeko leihoan egoten zen bera.

6. Ama saskia buruan

- **Erref:** LAS-026/009
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:18:13. **Bukatu:** 00:20:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ixabelen amak ere eramaten zuen burutia. Marmidak eta txerrijana buru gainean eramaten zuen. Autobusa hartzean, kobradoreak laguntzen zion amari saskia buru gainean jartzen.

7. Esne-hartzaileek arropa opari

- **Erref:** LAS-026/010
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:20:01. **Bukatu:** 00:21:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ixabelen amak esne-hartzaileak zituen, eta etxez etxe banatzen zuen. Sobratutakoa San Martinen saltzen zuen, tratuarekin batera. Esne-hartzaileek arropa oparitzen zioten Ixabeli.

8. Zaborrik ez zuten sortzen

- **Erref:** LAS-026/011
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:21:58. **Bukatu:** 00:23:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Ingurugiroa » Zaborren kudeaketa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Txerrijana deitzen zitzaion hondakin organikoari. Oiloentzako, txakurrentzako eta ganaduarentzako zen txerrijana bereizten zuten.

9. Hezur-muina jaten zuten

- **Erref:** LAS-026/013
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:24:42. **Bukatu:** 00:26:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Ogiaz lagunduta jaten zuten hezur-muina. Gaur egun txarra dela esaten badute ere, garai hartan, gerraostean, jatekorik ez zen soberan. Amonak arto-ogia egiten zuen.

10. Estraperloa trenean

- **Erref:** LAS-026/014
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:26:29. **Bukatu:** 00:27:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Trena baserri ondotik pasatzen zen, eta Ixabelek nola jakin ez arren, morroia eta aita agertzen ziren handik ogi-irinarekin.

11. Amak umea galdu

- **Erref:** LAS-026/016
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:27:57. **Bukatu:** 00:29:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

'Maria partera' zen emagina, amari ume guztiekin lagundu ziona. Gogoan du behin emagina etxera joan izana, enema eskuan. Ama ohean zegoen. Ixabelek ez zuen ezer galdetu, eta beranduago konturatu da ziurrenik amak haurra galdu zuela.

12. Ez zen sexuaz hitz egiten

- **Erref:** LAS-026/017
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:29:46. **Bukatu:** 00:31:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Lehengusuak eta anaiak esan zioten umeak nondik datozen. Umeak Paristik zetoze esaten zen.

13. Baserritik bizi ziren

- **Erref:** LAS-026/019
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:31:38. **Bukatu:** 00:33:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserritik bizi zen familia. Baratzeko lan asko egiten zuten, eta tratua handia zenean, familiakoei ematen zieten, baita Nogues dendan saldu ere.

14. Tabakoa saltzen zioten Tabakalerari

- **Erref:** LAS-026/020
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:33:00. **Bukatu:** 00:35:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Garirik ez zuten baratzean, baina bai tabakoa. Hau bildu eta lehortzean, paketeak egin eta Donostiako Tabakalerari saltzen zioten.

15. Aita eta osaba txalapartariak

- **Erref:** LAS-026/022
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:36:26. **Bukatu:** 00:38:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua
- Aisia » Kultura » Musika
- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Ixabelen aita eta haren anaia txalapartariak ziren. Toki batetik bestera abisua emateko erabiltzen zuten txalaparta batik bat, sagar-biltzea bukatu zutela komunikatzeko.

16. Irratia erosi zutenekoa

- **Erref:** LAS-026/023
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:38:29. **Bukatu:** 00:41:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

Telefonorik ez zuten hasieran, oso jende gutxik zuen. Lehenengo irratia erosi zutenekoa gogoan du Ixabelek, aita haserretu egin baitzen, dena gaztelaniaz zelako.

17. Etxetik kanpora, dena erdaraz

- **Erref:** LAS-026/024
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:41:12. **Bukatu:** 00:42:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Ixabel eta haren bi anaiek dena erdaraz egiten zutela eta, aita asko haserretzen zen.

18. "Diego Valor el piloto del futuro"

- **Erref:** LAS-026/026
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:46:04. **Bukatu:** 00:47:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

Irratia erosi eta Diego Valorren teleisala entzuten zuten egunero. Behin aita harrapatu zuten ate atzean entzuten.

19. Umetako lanak, denetatik pixka bat

- **Erref:** LAS-026/028
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:48:30. **Bukatu:** 00:49:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Enkarguez eta etxearen garbiketaz arduratzen zen Ixabel umea zenean.

20. Zer gogoratzen duzu gerraz?

- **Erref:** LAS-026/030
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:49:34. **Bukatu:** 00:51:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Etxean Oriakoek ihes egin zutela esaten zuten. Batzuk sakabanatu egin ziren, despistatzeko. Gurasoak, adibidez, Antiguora joan ziren bizitzera, euren bila joango ziren beldur. Aitak batzuk belar-meten azpian gordetzen zirela esaten zuen

21. Aita Zeruko Argiako idazle

- **Erref:** LAS-026/031
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:51:13. **Bukatu:** 00:52:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Aitak Zeruko Argian idazten zuen, eta paperak labean gordetzen zituen, ezkutatuta.

22. Osaba hil zuten

- **Erref:** LAS-026/032
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:52:05. **Bukatu:** 00:53:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Amaren anaia hil egin zuten gerra denboran, Bar Ihintza zuen, eta Bar España jartzera behartu zuten.

23. Aita apaizarekin haserretzen zen

- **Erref:** LAS-026/033
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:53:37. **Bukatu:** 00:54:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Oso gutxi hitz egiten zen politikaz etxean. Herriko apaiza etxera joaten zen astero-astero, eta aitarekin haserretzen zen. Aita, haserre, elizara joan gabe egoten zen pare bat astez.

24. Sagardoa Guardia Zibilenzat

- **Erref:** LAS-026/034
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:54:38. **Bukatu:** 00:55:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Guardia Zibilei sagardoa eramaten zien Ixabelek euria egiten zuenean.

25. Aita apostolua eta bertsozalea

- **Erref:** LAS-026/035
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:55:49. **Bukatu:** 00:58:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Aita oso bertsozalea zen, eta gurutze-bide bat idatzi zuen bertsoan. Oso sinestuna zen familia. Aita apostolua zen eta hilkutxak eramaten zituen hiletetan.

26. Konfesatu beharra

- **Erref:** LAS-026/037
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:59:21. **Bukatu:** 01:01:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Askotan joan behar izaten zuten konfesatzera, eta asko sufritzen zuten hori ez baitzekiten zein bekatu aitortu. Gurasoei kasurik ez egitea, zentimoren bat lapurtzea... izan ohi zen aitortutako bekakua.

27. 10 zentimoko erregaliza

- **Erref:** LAS-026/039
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 01:02:22. **Bukatu:** 01:03:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Drogerira joan eta erregaliza erosten zuen, eta amak ordainduko zuela agindu.

28. Erregaliza eta txufa

- **Erref:** LAS-026/041
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 01:03:45. **Bukatu:** 01:04:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Erregaliza eta txufa jaten zuten gaztetan.

29. Lasarte zinema

- **Erref:** LAS-026/043
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:05:02. **Bukatu:** 01:07:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Tolosatik gozoak saltzera joaten zen langile bat Lasarteko zinemara. Lakarra zen zinemaren jabea, oriatarra. Piraten pelikulak jartzen zituzten.

30. Sozializazioa Lasarten egiten zuten

- **Erref:** LAS-026/045
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:07:32. **Bukatu:** 01:08:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

20 bat urterekin hasi zen Ixabel Donostiara joaten. Bestela, Lasarten egoten ziren, musika egoten baitzen igandetan. Jolasak.

31. Izeba telefonista

- **Erref:** LAS-026/047
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 01:12:56. **Bukatu:** 01:13:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Telefonica Españolan egiten zuen lan, Donostian. Han lan egin aurretik, herriko telefono zentralitan egiten zuen lan.

32. Franco zaldi-lasterketak ikustera

- **Erref:** LAS-026/049
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 01:14:56. **Bukatu:** 01:16:47

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Francok haren etxe berezia zuen Lasarteko Hipodromoan. Jende aberats mordoa joaten zen.

33. Luzuriagako bulegoko emakume bakarra

- **Erref:** LAS-026/051
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 01:17:09. **Bukatu:** 01:20:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Luzuriagako langile izan zen, bulegoan. 15 urterekin hasi zen bertan lanean. Emakume langile bakarra zen bulegoan.

34. Luzuriagako elkarrizketa

- **Erref:** LAS-026/052
- **Iraupena:** 0:04:10. **Hasi:** 01:20:15. **Bukatu:** 01:24:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Asteko jorjala kobratzen zen Luzuriagan, sobrean. Hasiera batean, anaia sartu nahi zuten Luzuriagan, baina emakume bat behar zutenez, Ixabel sartu zen.

35. Lehenengo soldataren oroitza

- **Erref:** LAS-026/054
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:24:44. **Bukatu:** 01:26:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Praktiketan aritu zen Ixabel Luzuriagan hiru hilabetez, eta ondoren soldatapean hasi zen lanean.

36. Lan gehiago egin, eta soldata baxuagoa

- **Erref:** LAS-026/056
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:27:06. **Bukatu:** 01:29:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Luzuriagako grebak ezagutu zituen Ixabelek. Emakumeek gizonek baino gutxiago kobratzen zuten.

37. Osaba lan-istripuz hil

- **Erref:** LAS-026/058
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 01:30:06. **Bukatu:** 01:32:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Burdingintzan aritzen zirenez, gogorra zen egin beharreko lana. Osabak lan istripua izan zuen, txatarra labera botatakoan bonbak eztanda egin baitzuen.

38. Venezuelen misiolari

- **Erref:** LAS-026/060
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 01:32:37. **Bukatu:** 01:34:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Misiones Diocesanasekin batera Venezuelara joan ziren Ixabel eta senarra. Senarrak Michelinen egiten zuen lan, eta lanpostua gorde zioten.

39. Venezuelako lanak

- **Erref:** LAS-026/062
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 01:36:13. **Bukatu:** 01:39:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Senarra eta Ixabel lehen seglarrak ziren, eta Valles del Tuyko beharrak zein

ziren identifikatzeaz arduratzen ziren. Euskal Etxekoen laguntzaz egin zuten
lana.

Zuaznabar Irulegi, Ixabel | ahotsak.eus Orr.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com